

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

ZSIDÓ FELBÚZGÓZÁSI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váci körút 23

SZERKESZTI

Egész évre hához küldve . . . 8 frt.—

Félévre . . . . . 4 „.—

Negyedévre . . . . . 2 „.—

haván minden külö mány intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom : Válasz a vádakra. [Auerbach Lipót dr. könyve.] — Az új kórház érdekében. — Petrus, az apostol. — Egy nemes halott emléke. — Neila. Elbeszélés a zsidó népeletről. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Hirdetés.

Válasz a vádakra.

A história az elmúlt események visszatükörzése; tükör a történelem, de olyan, mint a homorura csiszolt kristály, mely ezerszeresen növeli az elébe tartott mécs fényét, és messze utat világít be maga előtt. A múlt nem árnyát veti maga elé, hanem a világosságot; a múlt fénye biztatva hat ki a jövőre, a múlt sötétsége arra int, hogy kerüljük a homályt, maradjunk távol a zavarostól.

Auerbach Lipót dr. legújabb művében*) az utolsó másfél évtized történetének legsötétebb momentumával, az antiszemitizmussal foglalkozik, mely remélhetőleg annyira lejárt magát, hogy bizvást meglehetett írni históriáját, és nem kell tartani tőle, hogy esetleg újabb kötetek lesznek majd szükségesek a mű kiegészítése végett.

A felette érdekes munka Németországot mondja az antiszemita zivatar hazájának. Nálunk is dühöngött, de csak úgy, mint mikor vihar idején a szél elragadja a terhes felhőt távolabbi vidékre, és ott hirtelen megszakad a vizeg.

Az igaz, hogy nálunk kis jégeső is volt, s el nem tagadhatjuk, hogy Tisza-Eszlár Magyarországon van.

De mig nálunk csakhamar kiderült, addig

Németországban tizenöt éven át dühöng az antiszemitizmus pokoli háboruja, ott gyökerezik a mérges gyümölcsű fa, melynek ágai szétnyulva megmértelyeznek más országokat is.

A történetíró nyíltan vádolja saját honát, s pártatlanul nyilatkozik honunkról, melynek bírósgát és kormányát liberálisnak s igazságosnak mondja, kijelentve, hogy helyesen fogják fel az ország érdekeit, a humanizmus eszméit, és mintául szolgálhatnak Németországnak.

Auerbach nem panegyrikáját írta meg a zsidóságnak, hanem igenis tárgyilagosan mérlegeli az eseményeket és cselekményeket, miket nem ragad ki összefüggésükből, hanem együvértartozásukban ítél meg, és állit az olvasó szemlélete elé.

Szemére veti a zsidóknak hibáit, és különösen a bécsi „krach“-ról szólva, meglehetősen kemény hangon nyilatkozik hitsorsosainkról, épenséggel nem hazug módon méltatva működését a hirhordó ründereknek.

A mű története céljából egyelőre néhány mutatványt közölünk itt belőle.

Szólva a zsidók ellen emelt ama vádról, hogy hitsorsosaink vérében van az uzoráskodásra való hajlam, mely bizonyos rúti anyagiáguknak, így nyilatkozik:

„A zsidók az uzorát nem találták fel, nem mozdították elő, eredetileg nem is üzték szabad akaratukból, s most sem folytatják gyakrabban, mint a más vallásuk.

*) Das Judentum und seine Bekenner in Preussen und in anderen deutschen Bundesstaaten. Berlin 1890. Mehring Sigmár kiadásában.

A római köztársaság egész története alatt az uzsora lényeges befolyást gyakorolt az alkotmányra. Hogy a keresztények a középkor elején és folyamán pénzüzleteket üztek, s maguk a papok is megtörték a kánoni kamattilalmat, az számos zsinati határozatból kiviláglik.

Hogy a középkori keresztények pénzügyletei nagyon is magukon viselték az uzsora jellegét, azt bizonyítja következő érdekes tény:

Roscher a forrás megnevezésével írta meg, hogy a flórencziek 1430-ban zsidókat hívtak államukba, hogy leszállíttathassák az akkortájt hallatlanul magas kamatlábat.

Depping (histoire des juifs en moyen age) beszéli, hogy XI. Lajos megakartta szüntetni a zsidók uzsora-szabadalmát, de bárói a következő nyilatkozattal szegültek az ellen.

— Nemesség és nép az üzletekben nem nélkülözheti a zsidók kölcsöneit, különösen, minthogy a keresztény pénzek kamatai jelentékenyen magasabbak, és a keresztény hitelezők nagyon is embertelenül bánnak adósaikkal.

Német forrásokban a 11. századból találjuk a legrégebb zsidó-kölcsönügylet nyomát, zsidó uzsorás ellen azonban csak a 12. század közepén merül fel panasz. Az előtt más vallásuak, de kiváltképen és foglalkozásszerűen kolostorok elégitették ki a hitelt keresőket.

A zárdák zálog fejében s kamat mellett adtak kölcsönöket, és nem ritkán uzsorás módra szipolyozták ki az adósokat. A frank és szász császárok idejében nem emeltek vádat zsidó uzsorások ellen. Az 1129-iki vormsi határozmányok panaszkodnak a klerikusok és laikusok uzsoráskodása miatt, de nem emlegetnek zsidó uzsorásokat, ugyanez szól a 10. század és a 11. század első felében megjelent határozatokról.

A zsidó mindaddig kereskedő volt s nem uzsorás. A források e tekintetben világosan nyilatkoznak. Egy 10. századbeli bajor vámrendtartás, I. Ottónak Magdeburg városának ajándékozott szabadalom-levele is ezt bizonyítja. Speieri zsidók 1084-ben kereskedelmi engedélyt nyertek, de nem uzsoráskodási szabadalmat.

A 12. században kezdték korlátozni a zsidók kereskedelmi tevékenységét, valamint szigorúan ügyeltek a kánoni kamattilalmak betartására. A zsidók részvéte a világkereskedelemben lehanyatlott uzsorává, házalássá és zsidóskodássá s kezdődik a panasz a zsidó uzsorások ellen.

A talmud Izrael szétszóratásakor megtiltotta a zsidóknak, hogy másvallásutól kamatot fogadjanak el, s csak annak engedte meg, ki éltefenntartása végett

szorult reá és nem vagyonának gyarapítása végett. *) Uzsorás, ki lelkifurdalásokat érez és az uzsoráskodás miatt elvesztett tanuzási szabadságot visszanyerni kívánja, köteles széttepní adósleveleit, és a jövőben nem szabad kamatot elfogadnia senkitől, nem zsidótól még akkor sem, ha éltefenntartásához szükségeli is. **)

Tény, hogy a zsidóknak nem volt kedvük az uzsorához, míg más tiszteséges üzletet folytathattak.

Sidonius Apollinaris 472-ben következőket írta a tournayi püspöknek, kihez egy zsidót küldött ajánló levéllel: Solent hujuscemodi homines honestas habere causas.

A 13. század óta tiltották el a zsidókat minden más kereseti forrástól, és csak a kölcsönügyleteket folytathatták. A középkori államok arra használták fel a zsidókat, hogy a rendektől elvegyék a pénzt, melyet aztán az állam a zsidóktól vett el.

A toszaphothban Tam Jakab rabbi (meghalt 1172-ben) keservesen panaszkodik, a miért a zsidók nem tarthatják meg a törvényt, hogy nemzsidótól ne fogadjanak el kamatot.

Stobbe József, a német zsidókról irt történelmi munkájában is kifejti ezt, kijelentve, hogy „nem vehető rossz néven az éhezőtől, hogy hozzányul az egyetlen ételhez, melyet neki nyújtanak.“

Kolb G. tanár, kulturtörténeti művében oda nyilatkozik, hogy a zsidókat elűzték a földmivelés és ipar mezejétől; és ha az uzsoráskodásra adták magukat, melyre egyenesen ráutalták őket, és mely egyetlen kenyérkereseti forrásuk volt, ez újból ellenük izgatott és újabb vádakra szolgáltatott okot.

Jelenleg csak egyes zsidók üznek uzsorát, mit nemzsidók aránylag ép oly nagy számmal tesznek. Norvégiában, hol nem türnek meg zsidókat az 1842 évben megszüntetett kamatmegszorításokat 1851-ben ismét be kellett hozni. Belgiumban igen kevés zsidó lakik (1800 lakóra jut egy), Angliában a legkedvezőbb pénzügyi viszonyok uralkodnak, nem zsidók s nem zsidó tőkék dominálnak ott, de azért mindkét birodalomban panaszkodnak a nyomasztó uzsora ellen.

„Sem a legrútabb, sem a legkeményebb uzsora az, — írja Sterk, — melyet a zsidók üznek. A germán uzsorásokat, kiket a társadalom magas régióiban találhatunk, ritkán fedezik fel, még pedig egyszerű okból. A germán uzsorás félrevonul, hol kockáztatnia kell; ha áldozatát lebilincselte, úgy a leületést zsidónak engedi át, és ezen szárad a szegény és gyűlölség, ha az eset napfényre derül. Ama szüri le a tejelet, emeznek jut az aludt tej. Aztán meg-

*) Baba Mezia 70 b; לָא נִצְרְכָא אֱלָא בְּכַדֵּי חַיִּין

**) Talm. tract. Synhedrin 25 b, Tur Choseh. Mis. p. 34. 43 V. ö. Darke Mos. Vot.

örzi is a zsidót a gyűlölet argusszeme; a zsidók vétkeiket nagyhangon kürtöli a zsidóellenes sajtó, és ha germán a vétkes, akkor halgatják a származást, vagy a hír végére hozzátesszük, hogy „ilyenek a zsidók.” A zsidó uzsorások neveit gyakran emlegetik, majd meg költött dolgokat beszélnek zsidó uzsoráskodásokról. Az utolsó időkben annyit hazudtak a zsidók ellen, hogy már szinte magamat is uzsorásnak hittem, pedig egész életemben nem voltam abban a helyzetben, hogy valakinek öt márkát kölcsönözsek... Ismétlem, nem akarom védelmezni a zsidó uzsorásokat. Nem mondom, hogy kevesen vannak, mert nékem egy is sok —.

A zsidógyűlölet tulajdonképeni származásáról is értekezik Auerbach, kijelentve, hogy az az uralkodó vallásnak az egyetlen nálánál régiebb vallás elleni dühből ered.

„Természetes! hiszen az összes népek csak nem lehetnek igaztalanok egy ellen, és az elnyomott vallásnak soha sincs igaza az uralkodóval szemben.

Valóban, ha az utolsó ezerötven év története a különböző felekezetek közti szeretet és zavartalan béke képét nyujtaná, melyre csupán a zsidó üldözések vetnének foltot, akkor azt a véleményt, hogy mégsem lehet igaztalan az egész világ, és hogy a viszály oka mégis csak a zsidókban rejlik, természetesebbnek látszanék. De a dolgok valódi állása mellett csak az igazság arcátlan gunyolásának, vagy a hülyeség egy nemének tekinthetjük, ha valaki azt kérdi, hogy hát miért gyűlöltek és gyötörték a zsidókat?

Miért égették el az eretnekeket?

Miért gyilkolták le a hugonottákat?

Miért kergették ki Spanyolországból — az állam kárára, — a mórokat?

Miért sülyesztették Amerika lakosait rabszolgaságba és miért fosztogatták és üldözték őket?

Azért, mert a fanatizmus ezeket a gyalázatos dolgokat Istennek tetsző cselelményeknek nyilvánította s mert birvágy és urhatnámság és az emberi természet minden gonosz szenvedélye ürügyet kerestek, hogy szabadon tombolhassanak.

Nos hát! ugyanebből az okból fosztogatták és gyilkolták a zsidókat, kiket szolgaságba sülyesztettek.

Vallási gyűlölködéssel kezdődött a zsidók és keresztények közti szomorú viszály, és azzal végződik, benne és csak benne gyökerezik. Bármilyen is lett volna az elnyomott vallás, az ilyen s oly hosszantartó elnyomatás mellett, a szünetlen gyűlölet és üldözések mellett hivatás más álláspontot nem foglalhattak el elnyomóikkal szemben, mint azt melyet a zsidók foglaltak el. Csak ha a tüneményeket kiántjuk összefüggésükből, ha a gyűlöletet eltépjük,

gyökeretől, juthatunk a viszás véleményhez, mely a gyűlölet eredményében keresi a forrását.

A zsidó „gründerek” ellen emelt vádakra vonatkozólag következő találó jegyzetet olvassuk a műben:

„Hogy hány szolid vasut és még most is virágzó gyári telepet alapítottak zsidó tőkével, azt elfelejtették, de a gründer-szélhámosságok erkölcsi tévelygéseit a zsidóknak kellett okozniok. Az germán divat és módszer... Régi mondás, hogy a szavazatokat nem kell mindig számlálni, hanem mérlegezni is kell őket. Azt hiszem, hogy ezt az elvet ott is kell alkalmaznunk, ahol a gründer-csalásokban történt morális bűnrészeségről van szó.

Mióta tartjátok oly nagyra a zsidókat?

Mindig megvetették, gúnyolták, kizárták őket, de ha valami nemzeti kalamitáért akarják őket okolni, a zsidó parvenu épen annyi, mint egy germán herceg. Olvassátok csak Glagau könyvét: „Ki számlálná a titulusokat és neveket, melyek itt összejöttek.” Herczegek, grófok, bárók, titkos és egyéb tanácsosok, a legmagasabb születési és hivatali arisztokrácia tagjai, konzervatívok és klerikálisok, köztük igen szentesnek ismert egyének, akik, mint Glagau írja, magas protekciónak örvendhettek, — valamennyien germánok, — talán többet nyomtak a latban a »svindliknél«, mint Schmelkes Wolf, vagy Orangenblüh Bär? és ne is vonhassák őket nagyobb mérvben felelősségre?”

A nagyszabásukönyvre különben még vizsaszatérünk.

Az új kórház érdekében.

A pesti zsidó nagyhitközség előjárósága nevében Wahrmann Mór elnök a nemes adakozókhoz, kik az új kórház javára alapítványokat tettek, vagy az intézet létrejöttét adományokkal mozdították elé, körlevelet intézett, melyben a kórháznak küszöbön levő befejezéséről értesíti az illetőket és meleg szavakban a hitközség köszönetét tolmácsolja.

Értesíti továbbá hogy:

„a) mindazoknak nevei, kik mint alapítók 5000 frttal, vagy azon felüli összeggel mozdítják elő a kórház létesítésének és fentartásának ügyét, az épület előcsarnokában elhelyezendő márvány táblán fognak megörökítettetni.

b) a 2000 frtban megállapított kórházi ágyalapítványok alkotóinak nevei az új kórház kórterminek falzatán alkalmazandó márványtáblákon fognak örök időkre feltüntetettetni.

c) a kórház jóltevőinek, vagyis azoknak nevei, akik 1000—2000 frtnyi összeggel járulnak a kórház

czéljaihoz, az új kórház üléstermében, elhelyezendő táblába fognak vésetni.

d) azok nevei, kik a kórház építéséhez 1000 frtig terjedő adományokkal járulnak, egy emlékkönyvben fognak egybefoglalatni.

Az áldozatkész adakozók önzetlen intentiót e hitközség a magarészéről úgy véli legszólóbban méltányolhatni, ha áldozatkészségük megörökítését a nagy műhöz méltó módon eszközölteti.⁴

A körlevél ezután azt a kérelmet intézi az egyes adakozókhoz, hogy „amennyiben ezen értesítésünkre vonatkozólag megjegyzése volna, különösen a mennyiben szives adományának megfelelő kiegészítését és ez által magasabb fokra való áthelyezését ohajtaná, ebbeli nagybecsű elhatározását legfeljebb f. é. október hó végeig a tisztelettel alulírt előljárásnál bejelenteni méltóztassék, mikép annak figyelembe vétele iránt kellőleg intézkedhessünk, megjegyeztetvén, hogy az ilykép felajánlandó összeg befizetése, úgy mint maga a törzsadományé 3 éven belül bármily részletekben történhetik; maga az ilykép kiegészített adomány pedig a fentközölt választmányi határozat rendelkezései szerint fogna megörökítettetni.

Hitközségünk életében az új kórház létesítése a legfontosabb mozzanatok egyike. Áldását nemcsak a jelenben érvényesíti, hanem az utódokat is szent vállásunk magasztos parancsainak megtestesítésére és felekezeti életünk létfeltételeinek ápolására és fejlesztésére fogja buzditani.⁴

A már tett adományok felemelésére maga a hitközségi elnök, ki már hatezer frtnyi alapítványt tett, adta meg a példát, a mennyiben bold. atyja által a kórház javára hagyományozott 416 frtos legatumot **2000** frtos alapítványná egészítette ki. Követték e példát: hatvani Deutsch Bernát, ki 1000 frtos adományát, ruszti Rust Bernát, ki 1500 frtos adományát és Marc kbreit Adolf, ki 1000 frtos adományát egy-egy **2000** frtos ágyalapítványná emelték fel; felemelték továbbá adományaikat: Pfeifer Ignács 600 frtról **1000** frtra és Kunewalder testvérek 300 frtről **500** frtra. Egészen új adományok folytak be az utolsó napokban: Lichtenstein Miksától **400** frt. Schlesinger Ignácztól **254** frt, dr Mezei Sándortól 150 frt, dr. Goldstein Ignácztól **150** frt, dr. Gráner Gyulától 100 frt, és Krausz Adolftól 50 frt.

A kik eddig adományaikkal elmaradtak, még mindig nem késtek el, még most is hozzájárulhatnak a nemes műhöz, melyre joggal büszke az ország legnagyobb zsidó hitközsége. A költségek mintegy **65,000** frt erejéig nincsenek még fedezve. A kit a Mindenható vagyonnal megáldott, valóban rosszul teszi, ha az emberszeretet e magasztos munkáját előre vinni nem segíti.

Petrus, az apostol.

Való-e, hogy a zsidó imaházakban a szombat és ünnepnap isteniszteletet oly imával vezetik be, melyet Petrus, a kereszténység főapostola szerzett? — Való-e, hogy a „Nismasz“ szóval kezdődő felséges héber hymnus attól a férfitól származik, ki a kereszténység tulajdonképeni szervezője volt, és kinek helytartóiként szerepelnek Róma püspökei; a pápák? — Van-e erről tudomása a zsidó tradíciónak? — és ha igen, honnan van, hogy a „Nismasz“-t mégis meghagyták a zsidó imakönyvekben?

Összefoglalása ez azon számos kérdésnek, melyek tisztelt olvasóink azon részéről érkeztek hozzánk, mely egy sokat olvasott fővárosi napilapnak épen jómkippur napon megjelent számában közzétett igen szép és a fővárosi zsidó ügyekben nagy jártosságra valló cikkben olvasták, hogy a »Nismasz« szerzője senki más, mint Petrus, az apostol.

A kérdés esetleg szélesebb köröket érdekel; jó lesz ezért tisztába hozni e helyen a dolgot.

A zsidó hagyomány igenis ismeri Petrust, kinek előbb Simon Chaifa, vagy ben Chaifa volt a neve, (az új testamentum iratai szerint [I. Apostolok története] Petrust előbb Simon ben Jónának hívták), tudomása van arról is, hogy Simon Chaifa Petrus név alatt a kereszténység megalapítója lett, és feljegyezte róla azt is, hogy számos zsidó imát és hymnust (sokak szerint a »Nismasz« kezdetűt is) irt, melyeket a zsidóság igenis elfogadott és imádkoz mind e mai napig.

De hol van ennek a magyarázata?

Míg a zsidó hagyomány a Nazaretbeli vallásalapító tanítványai, kiváltképen Jóchanan [János] és Máté iránt nem épen kiméletes, és esetleg tőlök származható iratoknak még a nevét is kerüli, addig Simón Chaifától eredő imákat kegyelettel elfogadott és megtartott, általa irt fohászokat a jómkippur napi lithurgiába osztott be*) és a szerző nevét egyenesen dicsőíti.

Honnan e kivétel?

Minderről a kérdésről felvilágosítást ad maga Simon Chaifa története úgy mint azt a zsidó hagyomány ismeri. Egészen más az, mint a melyet az evangelisták könyvében találunk. A zsidó hagyomány Simon Chaifa működésének rugóját, viszonyát úgy a zsidósághoz, mint a hódító új hithez az új testamentum leírásától merően elütő világításba helyezi; a zsidó hagyomány Simon Chaifát, kit a kereszténység Petrus név alatt ismer és dicsőít, mint a zsidó nép martyrját, megmen-

*) Az »Etén t'hillo« kezdetű piutról katározottan állítják, hogy Simon Chaifa irta.

tőjét és egyik legnagyobb jóltevőjét tünteti fel.

Dr. Jellinek Adolf, a bécsi zsidó hitközség nagynevű hitszónoka által kiadott »Bész Hamidras« című művében, mely ritka régi midras-kéziratok gyűjteménye, mikhez azelőtt csak nagyon kevesen juthattak, négyféle midras van közzétéve, melyek Petrus történetét tartalmazzák; külön időkben, külön szerzőktől lettek megírva, el is térnek egymástól a részleteket illetőleg, de találkoznak a fővonások leírásában, melyeket ime a következőkben ismer-tetünk.**)

*

Az új tan hívei roppantul felszaporodtak, (az idő a midrasban nincs meghatározva) és a nagy sokaság arra használta fel erejét, hogy a zsidókon boszút álljon és mindenkit, ki keze ügyébe kerül és Jézust elismerni nem akarja, elpusztítson. 30 évig tartott a rettenetes állapot, mely idő alatt megszámlálhatlan zsidó gyilkoltatott meg, vagy Jézus imádsára kényszerített. Legnagyobb baj az volt, hogy az új tan hívei, eltekintve a Jézusban való hittől, minden tekintetben zsidók voltak. Megtartották az összes zsidó ünnepeket, gyermekeiket körülmetéltették és Mózes tanait legnagyobb részt követték. Ilyen viszonyok közt könnyű volt vagy rábeszélés, vagy erőszak által mindinkább nagyobb hódításokat tenni a zsidók soraiban, mert hiszen a régi zsidókat az új hittől csak egy tan választotta el: Nazaretbeli Jézus (Jisó) elismerése.

Történtek esetek, hogy a nóczrim (e névvel illetik mindenütt a keresztényeket, mi magyarul annyit jelent, mint nazaretisták, vagy a Nazareti hívei) egész helységeket rohantak meg és a lakókat, kik az új messiást el nem ismerték, egytől egyig megölték, úgy, hogy rettegés töltötte el a községeket és a nóczrim megérkezésének pusztá híre is elég híveket hódított Jézus hitének.

A zsidó bölcsek kétségbeesve nézték a történeteket, anélkül, hogy segíteni tudtak volna népükön. A szomszéd királyságok, melyeket a nóczrim mind bejártak, a zsidók ellen foglaltak állást, mert hisz nagyobb részök a jézusi tan hívei lettek; kívülről tehát a zsidók segítségre nem számíthattak, teniök pedig mégis kellett valamit, ha nem akarták, hogy a tisztán az Egy Istent hirdető Izrael a föld színéről eltűnjék.

Hosszu bőjt és áhítatos ima után a bölcsek gyűlése legkiválóbb emberükre, Simon Chaitára*) vetették szemüket. Segíts, adj tanácsot! szóltak hozzá, hogy Izrael el ne veszzen. Simon pedig így vála-

szolt. Csak egy út van, melyen rajtunk segíteni lehetne, de ez az út nehéz, mert egynek közülünk át kellene pártolni a nóczrim táborához és ott oly irányban működni, hogy szavára úgy hallgassanak mintha maga Mirjam fia szólana.

Értjük tanácsodat, szólt erre a gyűlés, de az a férfi csak te magad lehetsz, kit a Mindenható oly nagy belátással és bölcsességgel látott el, mint senkit Izraelben. A nóczrim ismerik híredet és láng-lelkedet, és ha megtudják, hogy te hozzájuk átpártoltál, jobban örvendenek, mintha egy egész királyságot nyernének.

De meggondoltátok-e, szólt Simon, a szörnyű áldozatot, mit hoznom kellene? Nyilván elismerjem, hogy az Örökkévaló Egyetlen mellett még valaki isten; megtagadjam népe met, és hirdessek és tanítsak, amit nem hiszek?

Gondold meg, szóltak sirva a bölcsek, hogy Izrael megmentéséről van szó, hogy egy embernek, még ha a legnagyobb is Izraelben, mindig kötelessége feláldozni magát az egészért.

Simon erre 3 napig maradt a szentélyben, sem nem evett, sem nem ivott, hanem sirt és tohászzkodott. Az Örökkévalónak csodatevő szent nevét, a legszentebb Tetragrammatont, melynek segítségével annak idején Jézus is csodákat mivelt, de a melyet csak a legkevesebben ismertek, magához vette és miután a gyülekezetet megáldotta, és ígérte, hogy emlékét kegyelettel fogja megőrizni, és hogy tettéért a felelősséget Isten trónja előtt magára vállalja, átpártolt Jézus híveihez.

A nóczrim táborában nagy volt az öröm. Izrael leghíresebb bölcse nyilvánosan elismerte Jézust Isten fiának és rá vonatkoztatta Izrael profétáinak számos jóslatait. Jézus küldött, szólt, hogy legeljem nyáját, hogy helytartója legyek a földön.

Simon a szent név (sém hamfóros) segítségével csodákat mivelt, mint maga Jézus, és a hívek arcra borultak előtte, szólva: Vezess, mi követni fogunk!

Simon mindenek előtt azon volt, hogy a nóczrimot a zsidóktól jobban elkülönítse. Tudjátok, szólt, az Örökkévaló elfordult a fiát tagadó zsidóktól, azért nektek tökéletesen szakitanitok kell Izraellel, multjával és törvényeivel. Benneteket minden Jézusra emlékeztessen, de első sorban az ünnepek. Peszach helyett ünnepeljétek Jézus halálát és feltámadását, a sevuosz helyett Jézus kinyilatkoztatását, és a szukosz helyett születése napját. A Jordan vízával avattatott fel Jézus, ti pedig helyettesítétek keresztvízzel a körülmetéltetést. A zsidókat Jézus hitére ne kényszerítsétek és testüket ne bántsátok. Viselkedjétek irántuk

**) L. Bész Hamidras 5. kötetének 60., és a 6. kötetének 9. és 155. oldalát. Az illető héber textusok »Agadta d'Simon Chaifa« felíratot viselnek.

*) Chaifa aram dialectus szerint köv^ust jelent, annyit örülbelül, mint a görög Petrus.

szeretettel, hogy idővel maguk is belássák, hogy az Atya tirátok öntötte ki szellemét, hogy kedveltjei és választottjai ti vagytok, kik fiát szeretitek.

A mit Simon elrendelt, azt a nóczrim tábora szentül elfogadta. Izrael szabadon fellélekzett, Istennek hálát zengett és áldotta jóltevője nevét.

Simon sziklatornyot építtetett magának (és innen a Petrus név, melyen ismerik), hol Ábrahám, Izsák és Jákob Istenének dicsőítése közben töltötte napjait, soha más, mint kenyér és víz nem érintette száját és soha asszonyhoz nem közeledett. Hűséges szolgája a zsidók számára irt imáit és ódáit átadta a szánhedrionnak, mely azokat tisztelettel elfogadta és elrendelte, hogy szombatonként és a főünnepnapokon egész Izraelben imádkozzák azokat. Hat évet töltött Simon a nóczrim közt, a mig hirtelen meg nem halt

*

Eddig a zsidó Petrusmonda a midrásban, de e mondákon kívül Simon Chaifa, illetve Petrus a fent leirt értelemben számos régi zsidó könyvben és kéziratban fordul elő, úgy, hogy a zsidó irodalom azon ismerői is, kiknek az említett midrasokról tudomásuk nincsen, azt igenis tudják, hogy Simon Chaifa nem áll egy kategóriában Jézus többi tanítványaival, hogy Simon Chaifa a zsidóság hive és jóltevője volt, és ezért minden mellékgondolat nélkül áhitattal olvassák a gyönyörű hymnusokat és imákat, mikről a hagyomány azt állítja, hogy Petrus, az apostol írta.

«Nismasz» pedig ezen imák legszebbike, a mint hogy egyáltalán egyik legszebb darabja az összes zsidó lithurgiának.

Sz. M.

Egy nemes halott emléke.

E czim alatt Weiszfeld Vilmos ur, a tud. és műegyetemi olvasóköri alelnöke meleg hangu felszólítást tett közzé lapunk multheti számában, melyben utalt az érdemekre, miket a keresztény felekezetű Mezey Imre az egyetemen uralkodott antiszemita, helyesebben antidemokratikus szellem megtörése körül magának szerzett és utalt arra is, hogy a nemesgondolkodású és nagytehetségű ifju, kit sötét végzete oly korán elragadott az élők sorából, jeltelen sirba alussza örök álmát. — Egy emberbarát, kinek vevéhez már számos derék cselekedet fűződik, Weiszfeld ur e felszólítására a következő sorokat ítélte lapunkhoz:

Tekintetes szerkesztő ur!

Weiszfeld ur valóban hálára kötelezett, midőn szép levelével épen e becses lapok olvasóihoz fordult. Weiszfeld ur tudja, hogy a zsidó háladatos jóltevőjével szemben és kétszeresen

az, midőn a nemes, ki igaz ügyének védelmére kelt, nem felekezetünk soraiból való. Engedje meg, igen tisztelt szerkesztő ur, hogy magam is csekély tettel bebizonyítsam ezt, és hogy felkérjem arra, miszerint legyen közvetítőm abban, hogy a korán elhalt nemes ifju barátjai tőlem fogadjanak el egy sirkövet, melyet raktáramban maguk választhatnak és a melyet természetesen ingyen bocsájtok a kegyeletes cél rendelkezésére.

Melylyel maradtam stb.

Budapest, 1889. oct. 6.

Kohn Arnold
sirkóraktár tulajdonos.

TÁROZA.

NEILA.

Elbeszélés a zsidó népéletből.

V. FEJEZET.

Az új kedusa.

[Folytatás.]

Már ekkor nem mennek a sátorba.

A fenyőlombok megsárgultak, a grófi kertben szedett virágok elhervadtak, a diszítések meg voltak tépve.

Délben, mielőtt feltálaták volna az ebédet, Lotti ki szokottnál komolyabb volt, odaszólt atyjához:

— Papácska, ne mennék ma a sátorba?

— Bohó leányka, hová gondolsz? Ez évre végeztünk a sátrakkal . . . Majd csak jövő évre, megyünk ismét szukáhba.

— De papácska, ismétlé a leány szívhezszóló hangon, menjünk mégis, ki tudja, mikor ülök majd megint ünnepi sátorban.

Sór reabámult a leányra, aztán hirtelen felzokogott.

— Oh, látod Efi. már a távozásra gondol, pedig azt sem tudja, megengedem-e?

— Ne sirj, Mendele, kiáltá a basszista, kinek ajkai vonaglottak, ne sirj; ma a thóra örömmünnepe van, ma . . . Már miért ne teljesitenők a gyermek kívánságát.

— Jól van, jó; hát menjünk a sátorba.

A szukáhban költötték el az ebédet.

A cházni érezte, hogy a gyermekkel szemben megtört ellenállása . . . Ebéd alatt mindenki szótlan maradt . . . Efi megkísérlette ugyan, hogy tréfákkal felvidítsa a többieket, de bizony magának is inkább sirásra állt a szája.

Mikor az asztali imát elrebegették, Lotti egyszerre felugrott helyéről, szeme csillogott, pajkos mosoly játszadozott ajkain.

— Most, kiáltá, kedvem volna énekelni . . . Eldaloljam az új kedusát, melyet ünnep első napján énekeltetek?

A leány be sem várta a feleletet, hanem dalolni kezdett.

Soha Sór Mendele nem sejtette, hogy mily erő, mennyi kellem rejlik leánya hangjában.

Csak ámult, csodálkozott.

Hát ez lett volna az a dallam, melyet a lengyel koldustól vett meg?

A házn úgy érezte, hogy csak most fogja fel igazán az ének szépségeit. A gyermek játszva küzdötte le a nehézségeket, énelkelt, mint, a pacsirta, édesen, andalítóan.

— Hagyd el, az Isten szerelmeért, hagyd el! rebege a házn, még mielőtt az utolsó szótagok elhangzottak volna.

Efraim nagyot sohajtott, aztán mélabusan szólt:

— Akarod-e tudni, Sór Mendele, hogy milyenek tűnik fel előttem ez a kedusa, mikor a leányod énekl.

— Nos?

— Emlékszel a koldusra, kitől a nótát tanultuk, emlékszel foltos, rongyos kaftánjára, magas, zsiros prémes sipkájára, hosszú tincseire . . . Nyomoruságos alakként láttam, mielőtt Lottit énekelni halottam.

— És most?

— Most pedig úgy tűnik fel előttem, mintha aranykoronája lett volna, mintha királyi palást lett volna rajta . . .

A házn lehajtotta fejét.

Nehéz könyvek peregetek le arczáról.

Nem rejtegette őket.

— Halgass, Efi, szólt fuldokolva, nem kell többet beszélned.

Aztán gyermekéhez fordult.

— Jöjj ide leányom, megáldlak . . . Holnap elmegyek a grófhhoz . . . Már nem vagy többé az enyém . . . A művészeté vagy!

A gyermek atyjához ment, ki megindultan rebege az áldó igét:

— „Az angyal, ki engem is megszabadított minden bajomtól, áldja meg ezt a gyermeket . . .“

(Folytatása következik.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **szeptember végén** lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétkülülésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr.
fél évre	4 frt — kr.
negyed évre	2 frt — kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak

egész évre	7 frt — kr.
fél évre	3 frt 50 kr.
negyed évre	1 frt 75 kr.

**Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala**
Budapest, Váci-körút 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1889. október 13.) 5650. tisri hó (30 napos.) 18-ika. Chólhamóed 2. napja. Hétfő 19-ike. Chólhamóed 3. napja. Kedd 20-ika, Chólhamóed 4. napja. Szerda 21-ike. Hossánoh-Rabbóh. Csütörtök 22-ike. S'mini-Aczeresz-ünnep. Gésem. **Mazkir**. Péntek 23 ika. Szimchasz-Tórah-ünnep és az egész ünnep utolsó napja. Szombat 24-ike. Sabosz-B'résisz. Bejelentik az új chódest (m'vórchin hachódes). Délután legelőször olvassák Borchu-Nafsit. Hetiszidra: **B'résisz**.

Hazai hírek.

— **Marczali Mihály.** A magyar zsidóságot fájdalmas veszteség érte. A hazai rabbik egyik jelese, a zsidó tudományok kiváló bajnoka, a magyarosodás rendithetlen harczosa: Marczali Mihály, marczali kerületi rabbi e hó 5-én, jomkipur délután, örökre elszenderült. A boldogult papi állását fényesen töltötte be. Nemcsak igazi atya volt hiveinek, de állását arra is felhasználta, hogy a magyar nyelvet terjeszsze. És terjesztette is nemcsak hivei között, hanem az egész országban magyar imádságos könyvei, összegyűjtött ünnepi szónoklatai és egyéb munkái által. Terjesztette évtizedek óta, nem lankadva a balsikerektől és nem pihenve a kedvező eredményeken. Mint családapa is mintaképül állhat mindenki előtt. Nem kimélve semmi fáradságot, semmi áldozatot, nevelte, tanította fiait, kik közül egyik: Marczali Henrik dr. egyetemi m. tanár, az európai hirű történettudós, a „II. József császár és kora“ czimű monumentális munka szerzője. Másik fia ép akkor végezte be ifju életét, midőn már közel állott tanulmányai befejezéséhez, midőn már majdnem kezében volt az orvosi diploma; huszonkét éves korában ragadta el a halál, midőn már több tudományos dolgozata által az orvosi irodalom terén feltűnést keltett. E csapás is megtörte a fiára méltán büszke apát, míg végre e hó 5-én a halál megváltotta hosszú szenvedéseitől. Temetése e hó 7-én folyt le impozáns részvét mellett. Ott volt Marczali község és környékének lakossága felekezeti különbség nélkül. Kivonultak az összes testületek is, továbbá a jórészt katolikusokból álló dalárda, Kovács

Sándor r. kath. tanító vezetése alatt. A gyászbeszédet — az elhunyt végső kívánságának megfelelőleg — dr. Herzog Manó, kaposvári főrabbi tartotta, ki szép szavakban emelte ki a boldogultnak érdemeit, melyeket a tanügy emelése s a magyarosodás körül kifejtett 37 éves rabbisága alatt. Nagy küzdelmekkel kellett megbirkóznia, de erős akarata és szilárd jelleme minden akadályt legyőzött. Érzékeny bucsut vett tőle többi rabbitársai nevében is. Az emelkedett szellemű beszéd a hallgatókat könnyekre fakasztotta. Majd Lengyel József vett tőle megindító bucsut a hitközség nevében. Az énekar — melyet Weisz Salamon főkantor vezetett csengő hangjával — elismerésre méltón működött. A hosszú, rögös pálya után nyugodjék a sokak által megsiratott halott békében.

— **Ritka méltatás.** A milyen ritkák és nagyok „a mi asszonyunk“ érdemi, ép oly ritka és nagy a méltatás is, mely számára készül. Ha az asszonyról szólunk, kit mindnyájan oly büszkén mondunk a magunkénak, másról, mint Bischitz Johanáról szó nem lehet. 25 éve, hogy a jótékonyág terén ténykedik, ha mindjárt nagyszabású működése, mely majdnem páratlanná tette őt a jelenkor asszonyai közt, csak vagy 12 évvel ezelőtt kezdődött, mikor ugyanis Hirsch Móricz báróval megismerkedett. Igaz, Hirsch báró adja a pénzt, de soh'sem adta volna, ha Bischitz Johanna erre rá nem bírja, ha a báró benne oly feltétlenül meg nem bizik. De nemcsak a magyarországi szükölködők közt évenként szétszított 120 ezer frt képezi Bischitz Johanna érdemét, hanem az is, hogy a báró hasonló jótékony irodát Bécsben is megnyitott. A ki különben látta Bischitz Johannát már reggel 5¹/₂ órakor íróasztala mellett dolgozni, a ki tudja, mennyi munkába, mennyi fáradságba és lemondásba... de hisz most ne az érdemeiről, hanem a készülő méltatásról szóljunk. — A fővárosi szegény gyermekkert-egylet, mely felvirágzását nagyrészt szintén Bischitz Johannának köszöni, egész csendben országos agitációt indított meg a hazai jótékony egyletek közt, arra a célra, hogy Bischitz Johannának szobrot emeljenek. Hallgasson tovább a ki tud, mi elég sokáig hallgattunk a dolgról; most, hogy Róna mester a szobrot már elkészítette, most, hogy már a helyet is parkirozzák, hol a rendkívül sikerült márvány mellszobrot a szegény gyermekkert-egylet udvarán felállítani fogják, most már meg nem hiúsítja a szobor felállítását maga „a mi asszonyunk“ sem, ki, tudom, roppant restelli majd a dolgot és tudja Isten, mi mindent nem fog elkövetni, hogy az egész dolgot elüsse. Csakhogy az most már lehetetlen. Meg aztán nem Bischitz Johanna részére állítják fel azt a szobrot, hanem a késő utódok számára, hogy nevét áldva, épüljenek példáján és törekedjenek követni azt.

— **A pesti izraelita hitközség új kórháza** f. hó 7-ikén megkezdte működését. Már az első napon mind a három kórosztálynak rendelő helyiségei tele voltak

bejáró betegekkel és ezek száma a következő napokon folyton szaporodott. A kórosztályokon elhelyezett fekvő betegek nem tudják eléggé áldani a kórintézet egész berendezését és kiválóan a nyugalmat, melyet az új intézet nyújt. — Az új kórházat, mely a főváros egyik érdemes látnivalója, legjobban délután 2—4 közt lehet felkeresni, a midőn a kórházfelügyelő szívesen kalauzolja a látogatókat a különféle osztályokban, mit a nap más idején nem tehet.

— **Aktuális midras.** Abból az alkalomból, hogy Csáky Albin gróf, vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletileg kiadta, hogy sem héber, sem Mózes-vallásu, hanem izraelita, a zsidó becsületes neve, a miért — mellesken megjegyezve — csak hálával tartozunk neki, mert, legalább az elnevezést illetően, bizonyos egyöntetűséget teremtett meg, Pollák L. ur, pesti rabbi, egy midrasra hívja fel figyelmünket, mely nagyon is megérdemli, hogy a tisztelt olvasókkal megismeressük. A Midras Lekach Tóv Mozes I. könyvének 49. fejezete 8. verséhez, mely így hangzik: „Jehuda téged elismernek testvéreid“ azt a kérdést állítja fel: Miben nyilatkozik leginkább az az elismerés? Abban, válaszol a midras, hogy Izrael utódai mind az ő (Jehuda) nevében fogják magukat nevezni. Az ősök gyermekeinek Jehudim a nevük. És mivel érdemelte ezt meg Jehuda? azzal, hogy visszatartotta testvéreit a vérontástól. Ez a midras, mely különben beillik programmnak is, elég világosan dönti el a kérdést, hogy zsidó e, (mely tudvalevőleg megfelel a „jehudi kitételnek), vagy izraelita. Mi azért hivatalosan, szívesen vesszük az „izraelitá“-t is, ha mindjárt nagyon is áll az, mit egyik derék dolgozótársunk lapunk egyik előző számában mondott, hogy keresztény, ha izraelitának szólít, mindig úgy tetszik, mintha kimélni akarna bennünket, a mi mindig rossz benyomást tesz reánk, magunk közt pedig mindig zsidóknak mondjuk magunknak, a mely nevet már azért is kell használnunk, a mely névnek már azért is becsületet kell szereznünk, mert ellenségeink szidalmazásként veszik ajkaikra. Mi tehát, kik nem vagyunk „hivatalos“ ok már megmaradunk továbbra is zsidóknak, de hogy az izraelita mellett épen a „Magyar Zsidó Szemle“ fejtett ki oly nagy agitációt, míg saját czimén nem vette észre a dorongot, azt csak ugyan más, mint vaskalapos meg nem értheti.

— **Új tóratekeres.** Porges B. fővárosi nagykereskedő, kinek vallásos buzgósága ép oly nagy, mint ritka jótékonyági érzete, egy jeles szóter (héber műirő) által a Rombach-utcai templom számára pompás tóratekereszet iratott, melynek elkészítése teljes esztendeig tartott. A toráht az adományozó derék neje ellátta a szokásos ruházattal, arany himzésű bársony köpenyvel és drága ezüst lemezekkel és koronával. A toráhból „S'mini Aczeresz ünnepen (f. hó 17-én) először Porges ur házában fognak felolvasni az ünnepi szakaszból, azután ünnepi menetben elviszik a templomba, hol ismét olvasnak be-

löle. P o l l á k L. rabbi ez alkalommal beszédet fog tartani.

— **Számos egyetemi hallgató** panáza érkezett hozzánk, melyből sajnálattal megtudjuk, hogy a tulnyomó részt vidéki egyetemi polgár jomkippurkor templomba nem mehetett. Fel lettek ugyan szólítva, hogy menjenek el a belépti-jegyekért, el is mentek érte pontosan, sőt kétszer, háromszor is megtették az utat, de jegyet a jelentkezők csak egy csekély töredéke kapott. Ez baj! és ezen a jövőben segíteni kell. Említettük egyik előző számunkban, hogy maga a község sem volt elkészülve rá, hogy a dohány-utczai templomot ez évben annyian fogják frequentálni. A jegyek ugyszólva elfogytak, még mielőtt osztogatni, illetve árulni kezdték, és a községnek nem volt elég ideje, hogy az egyetemi hallgatók számára külön rendezendő istenitiszteletről gondoskodott volna, a mi azonban okvetlenül meglesz a jövőben.

— **A jomkippuri istenitisztele**t a dohány-utczai templomban ez évben különösen szép volt. Friedmann főkantor, a zsidó egyházi ének e nagymestere, a gyöngyöri kar a szó legpompásabb értelmében remekeltek. Persze, persze hogy a karban részt vett Ney Dávid, ki ez egyszer egész részeket énekelt egy maga, miket az a 8 vagy 9 ezer ember lélekzetét visszafojtva, hallgatott és melyet soha elfelejteni nem fog. — A torához felhivottak 5000 frtot ajánlottak fel jótékony czélokra, köztük Wahrmann Mór, ki reggeltől estig a templomból ki nem mozdult és ki maftirhoz lett felhiva, 1000 frtot. Konstatáljuk még, hogy a hitközség irodájában erev-jomkippurkor 1100 frtot osztottak szét a szegények közt.

— **40 évig volt tanítója** a pesti zsidó hitközségnek W e i s z Farkas, ki folyó hó 3-án 89 éves korában Pomázon meghalt. A temetésre, mely jomkippur előestéjén folyt le, a pesti zsidó hitközség S z á n t ó Eleázár iskolaigazgató vezetése alatt egy tanítókból álló küldöttséget menesztett, kik közül Dr. B a k Izrael hittanár szép bucsubeszédet tartott az elhunyt koporsójánál. W e i s z Farkas mint tanító és mint ember mintája volt a régi jó iskolának; soh'sem elégedett meg tudományával, működésével, mindig többet akart, mindig nagyobb eredmények után vágyódott. Miután 10 év előtt a hitközség nyugdíjazta, nem nyugodott, míg meg nem engedte neki, hogy az iskolában héber tantolyamat nyisson. Abban működött még az utolsó tanévben is. Nem tudott tétlen lenni, a tanítás, az ismeretek terjesztése szükségé vált nála. Legyen áldott emléke!

— **Renovált templom.** A törökbecsei hitközség templomát 1500 forint árán renováltatta és részben átalakította. A hitközség tagjai sajátjukból fedezték a költségeket. Nagyobb adományokkal járultak a nemes czélhoz: B i s c h i t z János 200 frttal, B i s c h i t z Mór 100 frt, S o l y m o s Gusztáv, 50 frt, M i l k ó és fiaai czég 75 frttal; S c h l e s i n g e r Izidor üvegkereskedő pedig az összes üveges munkákat anyag-

gal együtt díjtalanul eszközölte. Fogadják ez uton is a nemes adományozók a megérdemelt elismerést.

— **Egy zsidó magyar festő műve külföldön.** A párisi »Journ. d'Arts« B i h a r i Sándor festőművész hozánkfiának Spaaban közszemlére kitett egyik genre képéről valódi elragadtatással ír. »A falusi szokásoknak — írja nevezett lap — — megható képe, mely ép oly nagy művészettel van ecsetelve, mint a mily egyszerű és igaz részleteiben. Minden fő oly élethű, mintha arczkép volna.« Megjegyezzük, hogy nevezett lap Biharinak »Temetés egy román faluban« című híres festményét érti.

— **Hibaigazítás.** Lapunk multheti számában megjelent, dr. B á r o n Jónás egyetemi m. tanár és kórházi főorvos tollából eredt vezércikkben hiba csuszott be. 4. lap, 1. hasáb felülről 6—8. sor így olvasandó: egy rendelő, egy szemtükröző és egy 6 méter hosszúságú vizsgáló szobából állanak stb.

Külföldi hírek.

— **A héber nyelv Palesztinában.** A héber nyelv ismerete Palesztinában egyre nagyobb kiterjedést nyer. Már egy esztendeje az Alliance iskoláiban, sőt a leányiskolákban is a bibliai héber a tanyelv. Most pedig »Szafa Berura« czimmal egy egylet alakult, mely azt a czélt tűzte ki magának, hogy elnyomja a szerencsétlen askanaz és szefárd jargont, mely nemcsak, hogy a zsidók szégyene volt nemzsidók előtt, hanem magában a zsidóságban is igen sok bajt okozott. A jargonban beszélők ugyanis csak azt akarták jó zsidónak tekinteni, aki ugyanazt a jargont beszélte, mint ők. A központi bizottság Jeruzsálemben székel és kebeléből a folyó ügyek elintézésére választmányokat alakít. Ezen ügyek a következők: a) Az egylet fizeti a héber beszédben jártas aszszonyokat, akik minden házba, ahol csak kívánják, eljárnak, a héber társalgást tanítani. b) Az egylet kis szótárokat, nyelvtanokat és egyéb a héber társalgási nyelv elsajátítására szükséges könyvet fog kiadni. Az egylet alapítói: Meyer J. H., Hirschensohn A. Ch., Kalmi Ch. Dr. d'Arbela Gregory, az összes Rotschild Egmond báró által fentartott szentföldi zsidó koloniák főorvosa, a kit az elnökség viselésére felszólítottak, hajlandónak nyilatkozott e tisztséggel vállalására.

— **Kitüntetett zsidó tudósok.** A nemzetközi éremkongresszus Luzzatit elnökévé és Raffalowits Arthurt titkárává választotta, azon nagy érdemek elismerésül, melyeket az éremügyekben szereztek.

— **Jubiláló rabbi.** Október 1-én ünnepelte Dr. L e v i Benedek Giessenben (Oberhessen) papi működésének 60 éves jubileumát. A hesseni nagyherceg az agg jubilánst már több ízben kitüntette magas rendjelekkel. A giesseni egyetem a 83 éves agg rabbinak üdvözlő feliratot nyújtott át és megújította tudori oklevelét, me-

lyet ötven esztendővel ezelőtt nyert el. A jubiláló rabbi atyja Levi főigazgatónak Münchenből, aki a bayreuthi ünnepi előadások vezetője és Wagner Richard teljes bizalmát bírta, valamint ma is bírja az összes Wagnerianusok tiszteletét, mert oly kitűnően tudja megvalósítani a mester zenei intencióit.

— **Zsidó államhivatalnok — Haiti szigetén.** Haiti állami bankjának aligazgatója egy osztrák származású zsidó polgár, Neuda Gotthold. Haiti minden bankjegyén ott van Neuda aláírása, a ki az ismert rudolfsheimi tudós rabbinak dr. Schmie dl Ábrahámnak unokaöccse. No lám, a haiti feketebőrűekben több a civilizáció, mint a fehérarczu arczátlan osztrák antiszemitákban. Nem ártana Schönerert meg Luegert és az egész tisztes kompániát államköltségen kivinni Haitiba, hadd tanuljanak ott egy kis műveltséget.

— **Zsidó munkások mozgalma.** London közönségét jelenleg nagyban foglalkoztatja az Ostend szabómunkásainak sztrájkja, a kik számra nézve mintegy 10 ezeren többnyire zsidó vallásúak és pedig szegény bevándorolt lengyel zsidók. Ez a sztrájk élénk világot vet arra a nyomoruságos helyzetre, melyben a lengyel bevándorlók London városában tengődnek. Vajha visszatartaná ezen szegény munkás emberek szomorú helyzetének tudata orosz-lengyelországi hitsorsosainkat a nagyon is könnyelmű kivándorlástól. A munkások a londoni zsidó hitközség kiváló tagjait kérték fel a közbenjárásra. Számukra Lord Rothschild is megígérte támogatását. A munkások küldöttségét Rothschild lord képviselőjében szeptember 26-án fogadta a londoni egyesült zsinagógák titkára, Ornstein, a ki első sorban arra szólította fel a küldötteket, hogy adjanak felvilágosítást mozgalmuk állásáról. A küldöttség erre kijelentette, hogy első sorban pénzre volna szükségük, mert ennek hiányában az éhség kényszerítene őket rá, hogy engedjenek követeléseikből. Ezenkívül kérik lord Rothschildot, érvényesítené befolyását, hogy 10 $\frac{1}{2}$ órai napi munkaidejük legyen. A titkár megígérte, hogy kívánásaikat a lord elé fogja terjeszteni. Ostend szabómesterei is gyűlést tartottak, melyen Montague Samuel képviselő és a kerület több lelkésze jelen voltak. Elhatározták, hogy a viszálykodást egy választott bíróság ítélete alá bocsátják és a mesterek a munkásoknak a következőket terjesztették elő választott bírák gyanánt: Dunraven Earlt, Belford püspököt, dr. Gastert, a portugál hitközség rabbiját, Scott pástort, a spitalfieldi lelkészt és Rothschild lordot.

— **Klerikális folyóirat az antiszemizmussal ellen.** A fekete-sárga antiszemitákhoz — különösen a „Vaterland“-ban képviselt színezetűekhez — egy nyílt cikket intéz a „Gegenwart“ cz. klerikális folyóirat következő czimmel: „Kérem a „Vaterland“ cz. újságunkhoz.“ Kiemeli ebben, hogy a „rosszakaratu gyűléslet más felekezetűek irányában a keresztény vallás erkölcsével semmiképen meg nem fér.“ A kérelem többek közt kiemeli a következőket: „E sorokkal hirül akarjuk adni mindenüvé, hogy e fajta

lapok gyűlölködő magatartásával soha egyet nem értünk. Antiszemita hitsorsosaink durva harczmodora minden tekintetben elvetendő.“ A cikk éle erős elítélése az antiszemizmussal, „mely emberietlen, vallásellenes, hazafiatalan és tisztességtelen“; kijelenti, hogy „felizgatott hitsorsosainkra nézve károsabb befolyású az antiszemizmussal, mint magukra a zsidókra.“

— **Az utrechti község jubileuma.** Az utrechti zsidó község százéves fennállásának jubileumán a hollandi király ismét világos tanuságát adta a zsidók iránti rokonszenvének. Az ünnepélyre egyik tábornok-szárnyegédét küldte Utrechtbe, hogy őt a zsinagógában tartandó ünnepségeken képviselje.

— **Adomány.** Mint Párisból írják, Bischoffsheim H. R. volt képviselő az ottani muzeumnak 325 darab legértékesebb fajtájú gyémántot ajándékozott.

— **Halálozás.** Flórenczben meghalt a jótékonyaságáról oly ismeretes Mina Levi Vivante bárónő. Az ottani szegények nagy és gazdag pártfogót veszítettek benne. A szegényekről felekezeti különbség nélkül gondoskodott, s nem sokkal halála előtt is több katolikus szegényházban jelentékeny alapítványt tett.

— **Zsidók kivándorlása Bessarabiából.** A „Woschod“-nak, egy Pétervárott orosz nyelven megjelenő zsidó felekezeti hetilapnak megírják Bessarabiából, hogy alig mulik el hét, hogy számos zsidó család ki ne vándorolna Argentiniába. A kivándorlók nagyjából a szegényebb osztályból valók és a nevezett lap keményen megrója a jobb módúak szűkkeblőségét a szegény emigránsokkal szemben. Csak a középosztálybeliek és olyanok, kik maguk is nyomorban szenvednek támogatják a szűkölködő kivándorlókat.

— **Nagylelkű adomány.** Weinhausen N., keresztény felekezeti magánzó, aki Kölnben lakik és Moersben született, szülővárosának egy 15 ezer forintos alapítványt adományozott. Ennek az alapítványnak az a célja, hogy belőle zsidó kertészlegényeket, akik Moersben születtek megjutalmazzanak és így számukra a külföldön való továbbképzést lehetővé tegyék. Weinhausen az alapítványban azért akarja kizárólag a zsidókat részesíteni, mert azt akarja, hogy közöttük a földművelés nagyobb mértékben elterjedjen.

— **Zsidók Marokkóban.** A berlini „Jüdische Presse“ nyomán közöljük a következőket: Szerencsétlen sorsa van a marokkói zsidóknak, kiknek szomorú viszonyai eléggé ismeretesek. A legutóbbi diplomacai események, melyek Marokko és Spanyolország közt feszült viszonyt létesítettek, megrosszabbították az állapotokat, úgy hogy a zsidók legnagyobb aggodalommal tekintenek a jövő elé. Egész Marokkóban beszélnek, hogy háboru lesz Spanyolországgal. A benszülött sóvinisták, kik még mindig álmodoznak a már világalomról, a próféta zászlójának szétbontásáról regélnek, a mi egyértelmű az összes „hitetlenek“ kiirtásával. Az arab tömegek körében nőttön nő az izgatottság.

Egy szerencsétlen esemény, és a halálhozó akna felrobban s első sorban marokkói hitsorsosainkat sújtja. A tömeg csak alkalomra vár, hogy rajtuk töltsse ki haragját, és kirabolja őket az utolsó ingig. A mohamedan fanatizmus Medusa-feje fenyegetőzve tűnik fel szerencsétlen testvéreink előtt. Európában pedig még mindig nem értik meg a nagy veszedelmet, és nem méltatják eleget a gyűlöletet, melyel az észak-afrikai moslimek a zsidók ellen viseltetnek. A senussi szekta mindennap halált követel a próféta ellenségei fejére, s különösen a zsidókra czéloz, kiknek pénze jó volna a „szent háborura.“ A konzulok keveset segíthetnek, ha egyszer a fanatizmus széttöri a korlátokat. Csak ágyuk védelme segíthet; az európai hajók lőtávolán kívül nincs oltalma a marokkói zsidóknak. Ugy látszik Franciaország titokban szítja a tüzet, és ki tudja, visszatarthatják-e majd Mulay Hasszant a háboru indítástól, minek a zsidók adnák meg az árát.

— **Az olasz tanügy és a zsidók.** Az olasz tanügy felvirágoztatásában jelentékeny részük van a zsidó tanférfiaknak. Mint Rómából írják, a népiskolák fejlesztésében különös érdemet Wittorio Rava hitsorsosunk szerzett, ki a Fröbel-rendszer behozatala által alaposan megváltoztatja az olasz népiskolákat. Jelenleg Boselli közoktatásügyi miniszter megbízásából, mint főfelügyelő beutazza a nagyobb városokat, revideálja az iskolákat és egyuttal előadásokat tart a paedagógiából. Flórenczben, Turinban, Milanóban élénk rokonszenvvel fogadták és Turinban 100 tanítónő által aláírt üdvözlő feliratot nyújtottak át neki. — Hasonló misszióban és hasonló sikerrel utazik Ida Finzi iskolaigazgatóné, ki az »Asili izraelitici« vezetője Rómában.

— **Zsidók az olasz diplomacziában.** Az olasz hivatalos lap legutóbbi száma két zsidó vallásu diplomata előléptetését közli. Vito Finzi, eddig alkonzul Kairóban, mint rendes konzul Scutariba, Giulio Tona, eddig alkonzul Rio de Janeiroban, mint rendes konzul Ruiz de Fernandóba helyeztetett át. — A »Gazetta Ufficiale« ugyanazon száma több lovagkereszt adományozását közli olasz zsidó hitsorsosaink számára.

— **Drága szivar.** A dohányzás körülmények közt nagyon is drága fényezés. Nemrégiben egy odesszai zsidónak egyetlen egy szivara 1000 frankba került. És amellett meglehet, hogy a szivar nem is volt különösen jó. Csak egyszerűen szombatot szívta, még pedig — a zsina-gógában és a bíró e magaviseletéért, mely közbotrányra adott okot, a nevezett pénzbüntetésre ítélte a szenvedélyes dohányzót.

— **Zsidó zeneművek.** Bruck Miksa a »Kolnidre« híres megzenésítője, kinek művei a párisi konzervatóriumban már többször megérdemelt kitüntető fogadtatásban részesültek, ujabban ismét két zsidó zeneművet szerzett; az egyiknek czime »Zoëna Urena« és a peszacheliturgiából van merítve, a másik az ismert »Moósz Czur« Chanukai dal.

— **Zsidó ösztöndíjas.** Mint Strassburgból írják, az ottani egyetemen a 2000 márkás »Seltmandl-ösztöndíjat«, mely ez évben lett először kiadva, Dr. Bernays Izsák, a volt hamburgi chacham unokája nyerte el.

— **Megbüntetett antiszemita igazgató.** A krumai (Ausztria) gymnásium érettségit tett tanuló érettségük dokumentálására bucsuestét rendeztek és ott éretlen politikai felfogásuknak és »hamisítatlan német érzelmeiknek« brutális antiszemita módon adtak kifejezést. Mint a »Budweiser Bote« jelenti az értelmetlenségek értelmi szerzője a krumai csász. kir. főgymnásium igazgatója, Dworzak Frigyes megnyerte méltó jutalmát, amennyiben a közoktatásügyi miniszterium rendelete állásától felmentette és helyébe az intézet ideiglenes vezetésével Scheinler bécsi tanárt bizta meg.

— **Elhunyt jóltevő.** Meyer Joel Gyula magánzó, a berlini polgárságnak egyik legnagyobb jóltevője, néhai Meyer Jakab Abraham keresk. tanácsosnak, a porosz selyemgyárak megalapítójának fia, hosszas szenvedés után elhalálozott. Meyer F. Joellel egyetemben világhírű üzletet folytatott; 25 évet szentelt a zsidó hitközségnek, melynek előjárója volt; számos jótékony intézmény neki köszöni megalakulását. Éppen azon nap hunyt el a kiváló férfi, melyen egyetlen leánya esküvőjének napját és körülményeit megállapította.

— **Felsülés.** Carlsbadból írják a következő jóizü esetet: Ugyancsak megjárta a napokban egy itteni kereskedő, kinek az a geniális ötlete támadt, hogy üzlete fölé ily czimtáblát alkalmazott: »Keresztény posztókereskedés.« Egy amerikai milliómos ugyanis betévedt a boltba, és nézegette a legdrágább szöveteket. A főnök ur ezer hajlongással üdvözölte a »nagyságos urat« és személyesen mutogatta neki az árukat. Egyszerre csak a vevő az ajtóba lép, hogy jobban láthassa a posztó színét, s ekkor megpillantja a czégtáblát: »Ah, ez itt keresztény kereskedés!« kérdi meglepetve. — »Szolgáltatjára,« feleli a főnök ur. — »Sajnálom, mert így mitsem vásárolhatok, mivel zsidó vagyok!« — »Mitsem tesz,« dadogja zavartan a főnök kinek fáj a foga az amerikai dollarjaira. — A vevő azonban így szólt: Isten ments, hogy olyasmire csábítsam, a mi ellenkezik meggyőződésével és elveivel. Isten ments!« — Azzal megfordult és faképnél hagyta a megszegyenült kereskedőt.

— **Héber felirat a világkiállításon.** A párisi világkiállítás körül közlekedő vasut mentén feliratokat alkalmaztak, melyek arra figyelmeztetik az utasokat, hogy ne dugják ki a fejüket, mert könnyen beleüthetik a sinek közelében álló fába. Héber nyelvű felirat is olvasható, mely a következő szavakkal kezdődik: שמור ישמרתם את העצים. a mi magyarul annyit jelent, hogy »vigyázz magadra és vigyázz a fákra.«

LAMPEL RÓBERT

cs. és királyi udvari

Budapest, VI. kerület

Wodianer F. és Fiai

könyvkereskedés kiadásában

Andrássy-ut 21. sz. al.

megjelent és a nmlt m. kir. vallás- és közoktatási miniszterium által általánosan engedélyezett tankönyveknek

osztályok szerint rendezett jegyzéke :

		A miniszteri engedély. száma.
I. osztály.		
Faludi J. — Szép J. Magyar ABC és olvasókönyv, ára kötve	20 kr.	17358—1888.
Faludi J. — Szép J. Német ABC és olvasókönyv, ára kötve	32 kr.	17358—1888.
II. osztály.		
Magyar Nemzeti Olvasókönyv, a II. osztály számára, ára kötve	34 kr.	17358—1888.
Faludi J. — Szép J. Német ABC és olvasókönyv, ára kötve	32 kr.	17358—1888.
Belicza J. Magyar nyelvtani kézikönyv. I. füzet, a II. osztály számára, ára	15 kr.	17358—1888.
Faludi (Fuchs) J. Számvetési gyakorlókönyv. I. füzet, a II-dik osztály számára, ára kötve	15 kr.	14539—1889.
III. osztály.		
Magyar Nemzeti Olvasókönyv, a III-ik osztály számára, ára kötve	40 kr.	17358—1888.
Faludi J. — Szép J. Német olvasókönyv. II. kötet, ára kötve	40 kr.	17358—1888.
Belicza J. Magyar nyelvtani kézikönyv. II. füzet, a III. osztály számára, ára	20 kr.	17358—1888.
Faludi (Fuchs) J. Számvetési gyakorlókönyv. II. füzet, a III. osztály számára, ára kötve	18 kr.	14539—1889.
Hatsék Ignác. Magyarország megyei térképeiből	20 vagy 30 kr.	14596—1879.
Hatsék Ign. Magyarország térképe a legújabb megyei beosztás szerint. Minden megye külön színnel színezve	20 kr.	17358—1888.
Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek I., az elemi fiúiskolák III. és IV. osztálya számára, ára	18 kr.	4068—1885.
Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek III., az elemi leányiskolák III. és IV. osztálya számára, ára	18 kr.	4068—1885.
IV. osztály.		
Magyar Nemzeti Olvasókönyv, a IV. osztály számára, ára kötve	46 kr.	17358—1888.
Faludi J. — Szép J. Német olvasókönyv, III. kötet, ára kötve	48 kr.	17358—1888.
Belicza J. Magyar nyelvtani kézikönyv, III. füzet, a IV. osztály számára, ára	20 kr.	17358—1888.
Faludi (Fuchs) J. Számvetési gyakorlókönyv. III. füzet, a IV. osztály számára, ára kötve	20 kr.	17358—1888.
Kuttner S. Első oktatás a földrajzban, a népiskolák IV., V. és VI. osztálya számára. Teljesen átdolgozták Suppan Vilmos és Laukó Gusztáv, ára kötve	30 kr.	14539—1889.
Schwicker H. J. Geographie von Ungarn. (Német tannyelv, iskolák számára. ára kötve	40 kr.	17358—1888.
Lange H.—Dr. Cherven Fl. Elemi iskolai atlasz, 2-dik bővített kiadás. 13. színezett lapon.	40 kr.	14539—1889.
Hatsék Ignác, Magyarország megyei térképei, úgy mint a III. osztályban.		14596—1879.
Hatsék Ignác, Magyarország térképei, mint a III. osztályban, ára	20 kr.	17358—1888.
Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek, mint a III. osztályban	18 kr.	4068—1885.
V. osztály.		
Magyar Nemzeti Olvasókönyv, az V. osztály számára ára kötve	62 kr.	17358—1888.
Belicza J. Magyar nyelvtani kézikönyv. IV. füzet, a V. és VI. osztály számára, ára	40 kr.	17358—1888.
Spitzer L. Német nyelvyakarló, ára	20 kr.	17358—1888.
Langraf M. Deutsche Sprachlehre I., ára kötve	36 kr.	17358—1888.
Kuttner S. Első oktatás a Magyarok történetében. Teljesen átdolgozták Suppan V. és Laukó G., ára kötve	30 kr.	14539—1889.
Mayer M. Rövid Alkotmánytan, ára	16 kr.	17358—1888.
Kuttner S. Első oktatás a földrajzban. A népiskolák IV., V. és VI. osztály számára teljesen átdolgozták Suppan V. és Laukó G.,	30 kr.	17358—1888.
Lange H.—Dr. Cherven Fl. Elemi iskola atlasz. II. kiadás, ára	40 kr.	14539—1889.
Hatsék Ignác Magyarország térképe mint a IV. osztályban.	20 kr.	17358—1888.
Kuttner S. Kis Természettan. Teljesen átdolgozta Suppan V.	36 kr.	14539—1889.
Kuttner S. Első oktatás a Természettanban. Teljesen átdolgozták Suppan V. és Kozocsa T., ára kötve	40 kr.	14539—1889.
Vargyas E. Természettan módszeres előadásban, ára kötve	20 kr.	17358—1888.
Kakujay K. Természettan, ára	60 kr.	17358—1888.
Kakujay K. Naturgeschichte, ára	60 kr.	17358—1888.
Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek II., az elemi fiúiskolák V. és VI. osztálya számára.		4068—1885.
Dobóczy L. Gazdasági és kertészeti füzetek IV., az elemi leányiskolák V. és VI. osztálya számára.		4068—1885.
VI. osztály.		
Magyar Nemzeti Olvasókönyv, a VI. osztály számára	62 kr.	17358—1888.
Magyar nyelv, Német nyelv, Magyarok története, Alkotmánytan, Földrajz, Atlasz, Természettan, Természettan és Gazdaságtan úgy mint az V. osztály.		

Ugyanott jelentek meg és ajánlatnak tankönyvül való alkalmazás czéljából szives figyelmébe :

Stern Ábrahám. Héber nyelvtan. Rövid vezérfonal középiskolák és szemináriumok számára, ára	50 kr.
Kohn Salamon. Első oktatás a bibliai történetben magyar-német 17. kiadás. Népiskolák számára, ára	40 kr.
Kohn Salamon. Bibliai történet. Középiskolák, polgári és felsőleányiskolák számára. 3-ik kiadás, ára	44 kr.
Kohn Salamon, rabbi és hittanár. Vallástan az izraelita ifjuság számára. Harmadik kiadás, ára	50 kr.
Salamon Kohn, autorisirter Rabbiner, öffentlicher Religionslehrer. Erstes Buch Moses hebräisch, mit einer wortgetreuen deutschen Uebersetzung für die israelitische Schuljugend. Erstes Heft, ára	50 kr.
Salamon Kohn. Erstes Buch Moses hebräisch, mit einer wortgetreuen deutschen Uebersetzung für die israelitische Schuljugend. Zweites Heft, ára	50 kr.
Salamon Kohn, autorisirter Rabbiner und Religionslehrer in Budapest, Lehrbuch der mosaischen Religion für die israelitische Schuljugend, 3. Auflage, ára	50 kr.
Neumann Salamon, tanító. Olvasókönyv felsőbb izraelita iskolák számára. Ára füzve	20 kr., kötve 30 kr.
Goldberger József. Lásón M'dabereth gyakorlati héber nyelvtan Áhn F. új tanmódja szerint a magyar nyelvhez alkalmaztatva tanodai és magánhasználatra. I. folyam, ára	30 kr.
Dr. Josef L. Fischer, Direktor Lesebuch für die oberen Klassen der israelitischen Schulen, ára	30 kr.
<i>Továbbá ugyanott jelent meg :</i>	
A. Lederer. Musterhauptschuldirektor und Lehrerbildner an der königl. isr. Präparandie in Budapest, Erziehungslehre für isr. Aeltern, Lehrer und Lehramtszöglinge, ára	1 frt.